

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרמד

ערב שבת-קודש
פרשת תולדות
ג' בכסלו ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' בכסלו ה'תשס"ז – י' בכסלו ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' בכסלו	הלכות נדרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	נחלתי עדותיך וגוי. ספר זמנים והוא ספר שלישי.. הלי שבת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
ש"ק	ד' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע צד.
א'	ה' בכסלו	פרק ז-ט.	פרק ג.	מל"ת קנז.
ב'	ו' בכסלו	פרק י-יב.	פרק ד.	מ"ע צה.
ג'	ז' בכסלו	פרק יג. הלכות נזירות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע צה. צב. מל"ת רט.
ד'	ח' בכסלו	הלכות נזירות. פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת רב. רג. רד.
ה'	ט' בכסלו	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת רה. רו. רח. רז.
ו'	י' בכסלו	פרק ט-י. הלכות ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מ"ע צג. קיד.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
5.03	4.37.2	11.57	11.27	8.50	6.25	5.23	5.01	4.14	ו', ג' בכסלו
5.03	4.36.9	11.58	11.28	8.51	6.26	5.24	5.02	4.14	ש"ק, ד' בכסלו
5.03	4.36.6	11.58	11.28	8.52	6.27	5.25	5.03	4.15	א', ה' בכסלו
5.03	4.36.4	11.58	11.28	8.52	6.27	5.26	5.04	4.16	ב', ו' בכסלו
5.02	4.36.2	11.59	11.29	8.53	6.28	5.27	5.04	4.17	ג', ז' בכסלו
5.02	4.36.1	11.59	11.29	8.53	6.29	5.27	5.05	4.17	ד', ח' בכסלו
5.02	4.35.9	11.59	11.29	8.54	6.30	5.28	5.06	4.18	ה', ט' בכסלו
5.02	4.35.8	12.00	11.30	8.55	6.31	5.29	5.07	4.19	ו', י' בכסלו

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
4:01	5:15	4:15	5:17	4:04	5:14	4:19	5:18	4:01	5:15
4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18	4:00	5:15

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

עניינו של יצחק - ביטול וקבלת-עול

כל חייו של יצחק היו בדוגמה דלעתיד, שכן בשעת העקידה פרוחה נשמתו ונמשכה בו נשמה חדשה מהעולם-הבא • לכל יהודי ניתן לו הכוח ד"אלוקי יצחק", להתבונן ולהתעמק בהעניין דלעתיד-לבוא וגן-עדן, עד שגם עכשיו יכול להיות אצלו "כריח שדה אשר בירכו ה'" - גן-עדן • והיינו, שכל תענוגי עולם-הזה, אפילו התענוגים האמיתיים, אינם תופסים אצלו מקום כלל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. אמרו חז"ל¹ שלעתיד לבוא יאמרו דווקא ליצחק "כי אתה אבינו"². וטעם הדבר מבואר בחסידות³ - לפי שעניינו של יצחק הוא פחד וביטול, שזהו אחד החידושים של הזמן דלעתיד-לבוא (כנ"ל בהמאמר⁴). ויש לומר, שלכן מצינו גבי יצחק שבכמה עניינים היה בדוגמה דלעתיד-לבוא. בנוגע לכל האבות אמרו חז"ל⁵ שהטעימן הקב"ה מעין עולם-הבא, אלא, שאצל כל האבות היה ה"מעין עולם-הבא" רק בעניין התענוג, "הטעימן", אבל יצחק היה כל חייו בדוגמה דלעתיד, כיוון שבעת העקידה פרוחה נשמתו⁶ ונמשכה בו נשמה מעלמא דאתי - מעולם-הבא.

ב. על הפסוק⁷ "ויגדלו הנערים" איתא¹⁰ שבשעה שנעשו בני י"ג שנה, זה פירש לבתי-מדרשות וזה פירש לעבודת-אלילים (יעקב הלך לבתי-מדרשות, ועשו - לעבודה-זרה).

ושואלים על זה¹¹: אמרו חז"ל¹² שאברהם היה צריך להיות מאה ושמונים שנה, אלא שנחסרו חמש שנים משנותיו כדי שלא יראה שעשו נכדו יוצא לתרבות רעה. ולכאורה בשעה שעשו פירש לעבודה-זרה - עדיין חי אברהם, שהרי בלידת יצחק היה אברהם בן מאת שנה¹³, ויצחק בן שישים שנה

אבל באמת, לא זו בלבד היא מעלתו של יצחק, כי העניין ד"פרחה נשמתו" מצינו גם אצל אחרים.

(7) זח"ב מד, ב. וראה ניצוצי אורות שם.
(8) ראה שבת פח, ב. פרדר"א פל"ג. ועוד. - ומוכן דאין הפריחה בכל הנ"ל שווה.
(9) פרשתנו כה, כז.
(10) פרש"י עה"פ. מב"ר פס"ג, י.
(11) דעת זקנים מבעלי התוס' עה"פ (בשם הירושלמי).
(12) ב"ר שם, יב.
(13) וירא כא, ה.

(1) שבת פט, ב.
(2) ישעיה סג, טז.
(3) תו"א פרשתנו יז, ג.
(4) פ"ד ואילך (לעיל - 'התוועדויות' - עמ' 156 ואילך).
(5) ב"ב טז, סע"ב.
(6) זח"א סא, ת (תוספתא). וראה ג"כ פרקי דר"א פל"א (קרוי לסופו).

בלדת אותם¹⁴, ונמצא שכאשר עשו נעשה בן י"ג שנה ופירש לעבודה-זרה, היה אברהם בן מאה שבעים ושלוש, ואס"כ, במשך ב' שנים ראה איך שעשו יוצא לתרבות רעה?

בדעת זקנים מבעלי התוספות¹⁵ מתרץ, שב' שנים הנ"ל (שאברהם עדיין חי) חטא במטמוניות. אבל, תירוץ זה אינו מספיק, שהרי, אם היתה אפשרות שיחטא ב' שנים במטמוניות, היה יכול להיות שיחטא עוד חמש שנים במטמוניות, ולא יצטרכו להחסיר משנותיו של אברהם חמש שנים?

בעשרה מאמרות¹⁶ וגם בשם ריב"א⁹ יש תירוץ נוסף - שהשנים שיצחק המתין¹⁷ מהעקידה עד שרבקה תהיה בת ג' שנים ויום אחד, היה בגן-עדן, ושנים אלו לא נימנו במניין שנותיו¹⁸. ויש לומר הטעם - לפי שגן-עדן הוא למעלה מהזמן דהעולם. ובמילא, בעת לידת יעקב ועשו - עברו מלידת יצחק יותר משישים ושנים, ואף-על-פי-כן היה מספר שנותיו של יצחק שישים בלבד, כי בהשנים שהיה בגן-עדן היה למעלה מהזמן, ואברהם היה אז בן מאה שישים ושנים. וכאשר יצחק חזר לעולם ולזמן, לא נימנו ב' שנים אלו בחשבון שנותיו, ולכן היה בן שישים שנה¹⁹.

ג. על-פי זה²⁵ יובן גם המבואר בחסידות²⁶ הטעם שיצחק רצה לברך את עשו, כיוון שהסתכל עליו מלמעלה, מצד המקיף - דלכאורה אינו מובן: כשם שיצחק ראה את המקיף, היה צריך לראות גם את הפנימי, שבו פועל המקיף? ועל-פי הנ"ל יובן - דכיוון שיצחק היה למעלה מהזמן, ראה את עשו כמו שהוא לעתיד, לאחר הברור, היינו, לא במעמד ומצב ד"וישטום עשו את יעקב"²⁷, אלא כפי ש"ורב יעבד צעיר"²⁸, באמונה ובלב שלם, כמבואר בהמאמר של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²⁹.

ועל-פי זה יובן גם מה שמצינו בברכת יצחק לעשו, שאף שבתחילה אמר לו "בא אחיך גו' ויקח ברכתך גו' ולך איפוא מה אעשה בני"³⁰, מכל-מקום

- יש לפעמים עניין של עלייה למעלה מהזמן, אבל כשחוזרים אחרי-כך להזמן, ניכר הדבר. וכמו הסיפור²⁰ שהבעש"ט כתב לגיסו ר' גרשון עניין שאירע בפועל לאחר זמן, והיינו, לפי שהבעש"ט עלה לעולם היצירה כו' ששם נסקר משך הזמן של (עשר או) חמש-עשרה שנה בסקירה אחת. אבל עניין זה לא הוציא אותו מהזמן דעולם-הזה, ובפרט שגם

14 פרשתנו שם, כו.
15 שבהערה 11.
16 מאמר אב"ח ח"ג סכ"ט-ל.
17 פרש"י פרשתנו שם, כב.
18 בריב"א מביא דוגמה מנח - דשנת המבול שלא שמשו המולות לא נחשבה במניין שנותיו. אבל מובן, שבמהותם - אינה דומה לעניין יצחק שלא היה כל עניין הזמן דהעולם אצלו, מה-שאי-כן במבול: א) שחסרה רק המדידה דהזמן. ב) שכל ענייני העולם היו כמו נח בזה. וראה ירושלמי ר"ה פ"א ה"א. ואכ"מ.
19 ראה גם לק"ש ח"ה עמ' 370.
20 דרך-מצוותיך נט, א. וראה בציונים והערות שם.

21 פרשתנו כז, כו.
22 ראה בר"ד ספס"ה ובפי"ה מהר"ו. וצ"ע מ"ב לט, ב. זח"ג פד, א. ואכ"מ.
23 נידה ל, ב.
24 לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ד. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ג עמ' לו. וש"נ.
25 סעיף זה - מהנחה בלתי מוגה.
26 ראה תו"א פרשתנו כג, ד"ה ויתן לך דש"פ תולדות תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד עמ' ע), תרפ"ד (סה"מ תרפ"ד עמ' קיב), תש"ב (סה"מ תש"ב עמ' 69), תשכ"ח (סה"מ מלוקט ח"ד עמ' סד). וש"נ.
27 פרשתנו שם, מא.
28 שם כה, כג.
29 ד"ה ויאמר לו יוהנתן מחר חודש דש"פ תולדות פר"ת בסופו (סה"מ פר"ת עמ' קסז).
30 שם כז, לה"ל.

כדבר שכבר בא לעולם.

ד. ויש לכאר עניין זה בעבודה - ובהקדם מאמר רז"ל³⁸ "אין קורין אבות אלא לשלושה", ומבואר בזה³⁹, שיש חילוק בין האבות להשכטים, שמדריגת השכטים, לא אצל כל אחד ואחד מישראל צריכים להיות כל המדריגות של כל השכטים, אבל מדריגות האבות, יש אצל כל אחד ואחד מישראל המדריגות של כל אחד מהאבות. ולכן אומר כל אחד ואחד מישראל "אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב"⁴⁰, כיוון שכל אחד מהאבות נותן כוח מאופן עבודתו לכל אחד ואחד מישראל בעבודתו.

ברכו "משמני הארץ יהיה מושבך" (אף שכבר נתן ליעקב "משמני הארץ"³¹), "זו איטליאה של יוון"³² ("קאלאבריע"³³), שכיוון שלא היתה בעולם בשעת ברכת יצחק, כמאמר רז"ל³⁴ "בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאול ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כו", לא נתנה יצחק ליעקב, ולכן היה יכול לתתה לעשו³⁵ - דלכאורה קשה: איך היה יכול יצחק לתת לעשו איטליא של יוון שלא היתה בעולם עדיין,

הרי זה תלוי בהפלוגתא³⁶ אם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם?!
- ("כ"ק אדמו"ר אמר בבת-שחוק): כאשר יוצאים

איתא בספרים שהעצה להתגבר על ענייני תאוה היא, שיצייר לעצמו את המצב שלאחרי מילוי התאוה, שאז הרי רואים שזהו דבר שאין בו ממש, "עס איז גארנישט!"...

ומזה מוכן שעניין זה שדובר ביצחק שלקח והמשיך מגן-עדן בעולם - נוגע לכל אחד ואחד מישראל. ועל-דרך זה מצינו בנוגע לשבת, שמיניה מתברכן כולהו יומין (כל ימי השבוע)⁴¹, היינו, שעניין השבת הוא למעלה מהזמן (כמו שנתבאר בהאמרא⁴²), ועניין זה נוגע לעבודה דכל השבוע.

ולכן צריך להזכיר שבת בכל יום⁴³ - יום ראשון בשבת, יום שני בשבת וכו', שזה נכלל בהמצוה "זכור את יום השבת"⁴⁴. וכפי שמצינו בשמאי הזקן⁴⁵ שהיה אומר על כל דבר שהוא לכבוד שבת.

ה. וביאור עניין הנ"ל בעבודה:
כאשר דורשים מיהודי שיתנוד ("אפזאגן זיך")

ידי-חובת סעודה שלישית בדברי תורה³⁷, הנה כאשר אומרים "א' אייגענע תורה", יכול לבוא משהו במוצאי שבת ולהפריך את ה"תורה", ונמצא, שנשארים ללא סעודה שלישית... ולכן מוטב ("געזינטער") לצאת י"ח עם חתיכת דג מלוח... או עם אמירת דבר-תורה אמיתי שאי-אפשר להפריכו.

ועל-דרך זה בנידון-דין: כיצד הכניס יצחק את עצמו להשאלה אם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם; אם יתברר שהדין הוא שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ישאר עשו ללא ברכה!?!...

ועל-פי הנ"ל יובן - דכיוון שיצחק היה למעלה מהזמן, הרי גם איטליא של יוון היתה נחשבת אצלו

(31) שם, כח.

(32) שם, לט ובפרש"י (מב"ר פס"ז, ו).

(33) ראה ס' תשבי ערך איטליא (הובא ב'אוצר מנהגי חב"ד' תשרי עמ' רפא).

(34) שבת נו, ב. וש"נ.

(35) ראה 'רשימות' חוברת יט עמ' 13 ואילך. וש"נ.

(36) ראה יבמות צב, ס"ע ואילך. וש"נ.

(37) ראה זח"ג צה, א - הובא במג"א אר"ח סתמ"ד סק"ב (בשם השל"ה).

(38) ברכות טז, ב.

(39) תר"א ר"פ וראא (נה, א).

(40) פסחים קיז, ב.

(41) זח"ב סג, ב, פח, א.

(42) פ"ה (לעיל) - 'התוועדיות' - עמ' 158 ואילך.

(43) מכילתא ורמב"ן יתרו כ, ח.

(44) יתרו שם.

(45) ביצה טז, א. הובא בשו"ע אדמו"ר או"ח סרמ"ב ס"י.

גו", היינו, שכל תענוגי עולם-הזה, אפילו התענוגים האמיתיים, אינם אלא פסולת מהתענוגים דגן-ערך⁴⁹, ואם-כן, כיצד יניח את עיקר התענוג בשביל לקבל את הפסולת? ובפרט שכאשר בטל העיקר, אזי ממילא בטל הטפל, וכל-שכן הפסולת. ולכן צריך להניח ("אריינטאָן") את כל מחשבתו ("אַלע זיינע געדאַנקען") בהעיקר, אשר, הדרך לזה הוא על-ידי ביטול, שעניינו בעבודה הוא קבלת עול - על-דרך העלייה לגן-ערך, שגם שם צריך להיות עניין הביטול, שעל זה נאמר⁵⁰ "ובזה הנערה באה אל המלך". וזהו גם עניינו של יצחק - "פחד יצחק"⁵¹ - ביטול וקבלת-עול.

1. על-פי זה יוכן גם טעם המנהג בקידושין שהכלה שותקת⁵². דלכאורה, הן אמת ששתיקה כהודאה⁵³, אבל בכל העניינים טוב יותר האמירה בפירוש, ואף-על-פי-כן, בקידושין מנהג ישראל (תורה היא⁵⁴) שהכלה שותקת? אך הביאור בזה: כיצד יכול להיות קירוב פנימי, קירוב עצם אל עצם, שעל-ידי זה נמשך כוח האין-סוף ב"דור ישרים יבורך"⁵⁵ - דווקא על-ידי ביטול מוחלט ("פול-שטענדיקער ביטול"). ועל-ידי הביטול נעשה יחוד פנימי, ועד שעל-ידי זה מגיעים להמדרגה ד"אשת חיל עטרת בעלה"⁵⁶.

(שבת קודש פרשת תולדות, מברכים החודש וערב ראש-חודש) כסלו ה'תשי"ד. 'תורת מנחם - התנועותיות תשי"ד, חלק ראשון ((י' עמ' 162-167))

מתאוות ותענוגי עולם הזה, וכל עניינו יהיה "אחת שאלתי וגו' לחזות בנועם הוי' וגו'⁴⁶" - טוען הוא, שקשרו אותו דווקא עם הגוף ונפש הבהמית ודווקא בעולם-הזה, ואם-כן, כיצד יכולים לדרוש ממנו להתנזר מדברים השייכים לתענוגי עולם-הזה, ולהתענג רק מ"נועם הוי'", שזהו עניין השייך לעולם הבא, גן-ערך וכיוצא בזה, שרק אז יתגלה העניין ד"לחזות בנועם הוי'⁴⁷?

והמענה על זה - שניתן לו הכוח ד"אלוקי יצחק"⁴⁸, להתבונן ולהתעמק בהעניין דלעתיד לבוא וגן-ערך, עד שגם עכשיו יכול להיות אצלו "ראה ריח

(46) תהילים כו,ד.

(47) ראה תניא אגה"ק סכ"ט (קמט,א). ובכ"מ.

(48) ובפרטיות יותר:

מצד העניין ד"אלוקי יצחק" ניתן הכוח לכל אחד ואחד מישראל להעמיד את עצמו במעמד ומצב שלמעלה מהזמן. ועניין זה נוגע בכל המצבים, ולדוגמא:

בנוגע להתגברות על ענייני תאוה - איתא בספרים (ראה של"ה פד,א. ועוד. תניא פי"ד. ובכ"מ) שהעצה לזה היא שהאדם יצייר לעצמו את המצב שלאחרי מילוי התאוה. והרי טבע בני אדם שלאחרי מילוי התאוה רואים שזהו דבר שאין בו ממש ("עס איז גאַרנישט"), ועד כדי כך, שהאדם מתפלא על עצמו הייתכן שלא היה יכול להתגבר על התאוה.

ולכאורה נשאלת השאלה: כיצד יפעל על עצמו עתה להיות במעמד ומצב כמו לאחרי מילוי התאוה; לאחרי מילוי התאוה מתקרב מתאוותו, ואילו עתה יצרו בויער כאש, ואם-כן, כיצד ייתכן שיהיה עתה כמו לאחרי מילוי התאוה? והמענה לזה - שכיוון שיש בו העניין ד"אלוקי יצחק", שהוא עניין דלמעלה מהזמן, יכול לעמוד עתה כמו בהמצב שלאחרי זה.

ועל-דרך זה בנוגע לעבודה גופא:

כאשר תובעים ממנו את העניין דקבלת-עול, ואילו הוא חפץ בעבודה ד"לחזות בנועם הוי'" - טוען הוא, אשר, הן אמת שבעניין הקבלת-עול יש מעלה גדולה יותר, מכל-מקום, מעלה זו תתגלה רק לעתיד לבוא, ואילו עתה המעלה היא בעניין ה"גילויים", ובמילא, מוטב לו עתה - טוען הוא - לעמוד במעמד ומצב ד"לחזות בנועם הוי'".

והמענה לזה - שמצד העניין ד"אלוקי יצחק", למעלה מהזמן, יכול גם עתה להכיר ("הערך") את המעלה דקבלת-עול שתתגלה לעתיד (מהנחה בלתי מוגה).

(49) לקו"ת שלח מו,ד.

(50) אסתר ב,יג. וראה תו"א מג"א צו,א. תו"ח חיי-שרה ד"ה והאיש משתאה ס"י ואילך (קמ, סע"א ואילך).

(51) ויצא לא, מב.

(52) תו"א פ' ויגש מה,א.

(53) יבמות פז,ב.

(54) ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. פרקי דר"א פמ"ה.

(55) תהילים קיב,ב.

(56) משלי יב,ד. תו"א שם מר,א.

התייצבות משטרו האמיתי של הקב"ה

כל העניינים בעולם משתלשלים מהנהגת בני ישראל

כל המאורעות שבעולם משתלשלים מהנהגת בני ישראל – שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל", היינו, שכל המאורעות שב"גבולות עמים", שבעים אומות העולם, קשורים ביציבות ותוקף עם "בני ישראל". ולכן, כאשר בני ישראל מוסיפים בעבודתם בלימוד התורה וקיום מצוותיה והן העבודה דקיום התורה והמצוות, והן העבודה דכירור העולם, כולל ההשפעה על אומות העולם לקיים שבע מצוות בני נח, הרי זה פועל בדרך ממילא (ללא צורך בהתעסקות מיוחדת, אפילו לא במחשבה בלבד) קיום ועמידת העולם כולו, בכל שבעים אומות העולם, "יצב גבולות עמים".

ויש לומר, שהשינויים שנעשו בעולם בתקופה האחרונה, המדגישים שזוהי התקופה דעקבתא דמשיחא – הם כתוצאה מעבודתם של ישראל בתקופה האחרונה, ובלשון הכתוב בפרשת השבוע – "תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים בפרשה", ובפרט בקשר ובשייכות עם שנת הארבעים, "ויהי יצחק בן ארבעים שנה", כנ"ל בארוכה.

ועניין זה מודגש בכינוס השלוחים העולמי... – כאמור לעיל שהשלוחים שהתכנסו מכל המדינות שברחבי העולם הם באי-כוח דכל המדינות שבעולם, ולכן, הרי זה פועל בדרך ממילא על ההנהגה דכל המדינות שבעולם.

ויהי רצון – והוא העיקר – שיתוסף עוד יותר בעבודתם של ישראל, ובמילא יתוסף עוד יותר בהטבת מצב העולם כולו, בחדס וברחמים, בטוב הנראה והנגלה, על-ידי חיזוק והתייצבות המשטר האמיתי של הקב"ה, בורא העולם ומנהיגו, ועד לקיום היעוד "והיתה לה' המלוכה", גילוי מלכותו של הקב"ה בכל העולם, ו"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעברו שכם אחר", ועד שהארץ עצמה תהיה באופן ש"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תולדות, ד' בכסלו ה'תש"נ - מוגה. 'תורת מנחם - התוועדות' תש"נ, כרך א, עמוד 422)

כשניעור משנתו מרגיש בנשימתו אוויר של משיח

תיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת אוויר עניינו של משיח – אוויר של משיח. ובלשון חז"ל "רוחו של מלך המשיח".

ויש לומר ש"אוויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו של משיח". כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח על-ידי פעולותיו (כמו "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", וכיוצא בזה), מה שאין-כן אוויר של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפני זה למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אוויר שבאין-ערון מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל על-ידי פעולותיו (אורו של משיח).

ועל-פי זה מובן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו ("מצאתי דוד עבדי"), כי, כל פרטי העניינים שלאחר זה (התגלותו לעין כל על-ידי פעולותיו לגאול את ישראל, וכל העניינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכוללים בה.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת תולדות ה'תשנ"ב - מוגה. 'תורת מנחם - התוועדות' תשנ"ב, כרך א, עמוד 320)

שלוחים בעבודתם

"כאשר אחד נוסע למקום מסויים, ששם אין לו על מי לסמוך, ומתמסר בכל הרצינות לעבודה - הרי בכוחו לכבוש עיר שלימה ואף את כל המדינה!", אמר הרבי • "חס ושלום וחס וחלילה אפילו קא-סלקא- דעתך לעזוב שליחותם (מהשם) הק' במרסיי וסביבותיה ופעולתם על הנוסעים דרך עירם למקומות אחרים, כי-אם אדרבה להוסיף בכל זה ובשמחה רבה", כתב הרבי לשליח בעיר זו • לרגל כינוס השלוחים העולמי שנעל השבוע בבית-חיינו

האומנם אפשר לומר שאין בין כל התושבים בעלי-בתים ועל-אחת-כמה-וכמה מהמשרתים בקודש המוכשרים לקבל א חסידישן ווארט [=פתגם חסידי], ועוד יותר מפתגם - חסידישע הדרכה [=הדרכה חסידותית], ובוודאי גם בזה למותר האריכות...

"החלטה תקיפה"

דברים ברורים השמיע הרבי בהתוועדות שמחת בית-השואבה תשכ"א ('תורת-מנחם - התוועדות', כרך כט, עמ' 88):

כאשר אחד נוסע למקום מסויים, ששם אין לו על מי לסמוך, ומתמסר בכל הרצינות לעבודה - הרי בכוחו לכבוש עיר שלימה, ולפעול על כולם, מגדולם ועד קטנם, הקטנים לפי עניינם, הגדולים לפי עניינם, והאמצעים לפי עניינם-הם, ועד כדי כך, שמשם מתפשטת הידיעה על-דבר פעולותיו בכל המדינה.
הרבי המשיך:

כמה וכמה פעמים התבטא הרבי על ה"גאון יעקב" שבו צריכה עבודת השליחות להיות חדרה. הרבי אמר שכל שליח הוא ברוחניות "בעל הבית" על המקום שבו הוא פועל כשליח.
כך כתב הרבי ב"ט בסיוון תשט"ז להרה"ח המפורסם ר' סעדיה ליברוב, שבאותן שנים פעל בשליחות במרוקו (איגרות-קודש, כרך יג, עמ' צו-ז):

במענה על מכתבו מ"ד סיון... מה שכותב של"ג בעומר וחג-השבועות עבר באופן של בדידות, תמוה הדבר, שהרי כמה פעמים עוררתי...אשר כל אחד ואחד מאתנו במקומו עליו להביט על עצמו כשליח לא רק בהנוגע למצווה מיוחדת ולזמן מיוחד ואפילו לא רק לענייני תורת החסידות והדרכותיה, אלא שבכל ענייני היהדות שיכול לפעול זה - הרי הוא הממונה בפועל - בדרכי נועם ושלום על זה במקום פלוני ובזמן פלוני, ולפום גמלא שיחנא.
והרבי ממשיך:

וכיון שנמצא בצפרומושך כמה חודשים ושנים,

כאשר באים למקום מסויים, אין לבוא כמו "אורחים" שצריכים לבקש רשות גם בפנימיות... ורק מצד לבושי העולם-הזה, וכדי שיהיה בדרכי נועם ודרכי שלום - ישנם כל העניינים דבקשת רשות וכו' וכו'.

כיבוש ללא פרסום...

בהזדמנות נוספת, ביום נסיעת התלמידים השלוחים לאוסטרליה (יום ב' כ"ד באדר ראשון תשכ"ז - 'ספר השליחות', עמ' 519), אמר להם הרבי בחדרו הק':

מה שדובר [=אמש] בקשר "לכבוש" את כל אוסטרליה, אין צורך לפרסם זאת בינתיים, כי ה"בעלי בתים" עדין אינם מוכשרים לקבל זאת...

לשמוח בלי לדרוך על אחרים

בשיחה מיוחדת לכבוד כינוס השלוחים דארצות-הברית (שהחל משנת תשמ"ח נהפך בהוראת הרבי לכינוס השלוחים העולמי), הסביר הרבי ('ספר השליחות', עמ' 365):

"שליח" בגימטרייה "שמח". ויש-לומר הפירוש: אמינית ענינו של "שליח" הוא - כאשר הוא "שמח", היינו, לא שמכריחים אותו למלא את השליחות... אלא הוא עושה זאת בשמחה... ולאידך - "שמח" הוא בגימטריא ד"שליח" בלבד, היינו, שענין השמחה אינו בגילוי ב(תיבת) שליח, כי אם בהעלם, באופן של גימטריא: שמחתו של השליח, ובפרט בידעו את הכוחות וההבטחות שניתנו לו בנוגע למילוי שליחותו - הרי זה עניין שנוגע אליו (כדי למלא את שליחותו במילואה ובשלימותה), אבל בנוגע לסביבתו, האנשים שנמצאים מסביבו כו' - צריך הדבר להיות בהעלם (באופן של גימטריא), כלומר, שאין לו להראות לכל שמכיוון שהוא שלוחו כמותו של נשיא דורנו, שהנשיא הוא הכול, ביכולתו חס-ושלום "לדרוך" על אחרים ועל כל העולם, ובבואו למקום מסויים בתור שליח, וביודעו - לעצמו על-כל-פנים - שהוא שליח של נשיא דורנו, ביכולתו ח"ו להצר ולזרוק אחרים, ולפעמים - גם כאלו שהיו שם לפניו, לעורר מחלוקת וכו' - הנהגה כזו

אין עניין לפרש שמות, אבל זוהי המציאות, כפי שראו בפועל בשנים שעברו, אשר גם ללא הוצאות כספיות גדולות ביותר וסירחא גדולה ביותר, אלא אם רק היתה החלטה תקיפה שהדברים מכוונים אליו, והכוונה היא שאכן יעשה זאת בפועל, ואכן יפעלו פעולתו ("אויפטאן"), הנה לאחרי ההחלטה והתחלת הפעולה בזה יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, וחודש אחר חודש, הצליחו, כאמור, לכבוש - לא באופן רשמי, אבל בפועל - כל העיר וסביבותיה, ובמשך הזמן - כל המדינה.

"ברישיון הרבנים והחכמים"

על השליח, גם אם באופן ישיר הוא נשלח לעבוד עם בני הנוער במוסדות חינוך, לדעת "שהכוונה היא להשפיע לא רק על התלמידים והקטנים אלא גם על הגדולים, הבעלי-בתים, הרבנים וכו'", כותב הרבי להרה"ח ר' סעדיה ליברוב (כ"ז בניסן תשי"ג - איגרות-קודש, כרך כא, עמ' 11).

כשמארגנים חוג בעלי-בתים - הרגיש הרבי - על הדבר להיעשות "כמובן ברשיון הרבנים והחכמים, שלא יהיה בזה כל עניין של פחיתות כבודם ודמותם (מפני כמה-וכמה טעמים)" (איגרת הנ"ל).

בפנימיות ובחיצוניות

בהזדמנות אחרת (התוועדות לכבוד י"ב בתמוז ה'תשח"י - 'תורת-מנחם - התוועדיות, כרך כג, עמ' 148) דיבר הרבי על שליחות הבחורים (מטעם ה'מרכז לענייני חינוך') בתקופת הקיץ. גם כאן הזכיר הרבי את עניין ה"רשות" שיש ליטול מהגורמים המקומיים, אך הרגש בדבריו היה הפעם שונה:

מפני נימוס העולם יש עניין לבקש רשות מאלו הנמצאים במקום, אבל בפנימיות, עליהם לדעת, שכיוון שהם באים בשליחות לגלות שם את הכוונה הפנימית ולהפיץ שם ענייני תורה ומצוות, הרי הם אלו שמביאים שם את דבר המלך, מלכו של עולם, זה הקב"ה.

כלומר:

שבתורה זו תורת החסידות לכל העיירות ולכל המדינות הרחוקות השוכנות על חוף הים ויהיה זה באופן דמוסיף והולך ואור, בהצלחה רבה לכל המשתתפים בעבודת הקודש...

רבנות ושליחות

פעם אחת כתב לרבי אחד השלוחים, שבשעתו היה נודד ממקום למקום - שבמקום מסויים מצייעים לו משרת רבנות בתנאים טובים. הרבי סייג זאת וכתב ('ספר תולדות' בוימגארטען עמ' 28): אבל ע"פ מש"כ [=על פי מה שכתבת] כדאי שיתעניין שלא בתור שליח ובמשך הזמן כו'.

"ויעמדו בניסיון"

ככ"ד בשבט תש"ל השיב הרבי על פתק של אחד השלוחים, שדיווח לו על בחור כהן שנפגש עם נערה שהתגיירה, וניסו לשדלם שהעניין אסור על-פי תורה.

הרבי הגיב (שם, עמ' 50):

אזכירם על הציון שיתחזקו ויעמדו בנסיון הנ"ל וישתדלו וימצאו כל אחד ואחד זיווג הטוב לפניו, ואז יראו גם בעיני בשר איך שניצלו מצרה גדולה ביותר (שידוך זה לזה ח"ו וח"ו) ויבשרו טוב בכל זה.

מהווה שינוי בהחלט מ(רצון) המשלח, והתוצאה כנ"ל, וד"ל.

חס-ושלום לעזוב השליחות!

הרה"ח הרב משה שיחי' לאחיני, שפעל במרסל בשליחות מטעם הלשכה האירופית של הרבי, בראשות הרה"ח הרב בנימין גורודצקי, הביע פעם לפני הרבי את רצונו לעלות לארץ-הקודש. הרבי שלל זאת וכתב לו:

ח"ו וח"ו אפילו קא-סלקא-דעתך לעזוב שליחותם (מהשם) הק' במרסיי וסביבותיה ופעולתם על הנוסעים דרך עירם למקומות אחרים, כי-אם אדרבה להוסיף בכל זה ובשמחה רבה.

כאשר ציין הלה כי בנו בגיל עשרים ואחד שוהה כבר בארץ-הקודש, כתב לו הרבי:

הוא כבר בגיל 21 - ולכן ינחוהו לעשות כהחלטתו וימשיך בארץ-הקודש.

ממורסיי תצא אורה

ביחידות' שזכה לה הרב לאחיני (כנראה בחודש שבט תשל"ו) נאמר לו בין השאר:

יהי-רצון שתזכו לבנות עיר זו, מרסיי, השוכנת על חוף הים, ומעיר זו תצא אורה ומאור

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת תולדות

ויצא הראשון... ויקראו שמו עשו. ואחרי כן יצא אחיו, וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב (כה, כה-כו)

"עשיו" - מסמל את הנפש הבהמית והיצר-הרע. לכן יצא ראשון, כי הוא בא לאדם קודם היצר-הטוב. "יעקב" - מסמל את הנפש האלוקית והיצר-הטוב. והוא איש תם מלשון שלמות, כי אפילו בשעה שאדם עובר עבירה, נשארת עצם הנפש האלוקית שלמה ברבקותה בה'.
 "וידו אוחזת בעקב עשיו" - ירידת הנפש האלוקית למטה, היא כדי לתקן את הגוף ואת הנפש הבהמית.
 (ליקוטי שיחות, כרך ה, עמ' 416)

ראה ריח בני כריח שדה (כו, כז)

מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. ראה ריח בני - הרי בנוי, כמד"א ריח ניחוחי תשמרו. כריח שדה - הרי חרב, כמד"א ציון שדה תחרש (מדרש רבה)
 "ראה ריח בני" - בזמן הבית "ריח הניחוח" של הקרבנות הוא בכחינת ראייה ממש, שהיו רואים את האש שלמעלה שהיה רבוץ על המזבח, ובלשון הזוהר (ח"א ו) "אריה דאכיל קורבנין" (אריה אותיות ראייה).
 "כריח שדה" - בזמן הגלות אין קרבנות ממש, אבל עדיין יש בחינת "ריח ניחוח" מ"הקרבנות" נפש הבהמית לה' יתברך, בזמן התפלה.
 (אורי-התורה, עמ' 296)

* * *

שלוש הבחינות ב"ריח", המנויות במדרש (בנוי, חרב, בנוי), הן שלוש דרגות ושליבים ב"ריח בגדיו", המופיע בראשיתו של פסוק זה.
 בזוהר (ח"ב רח) אמרו, ש"בגדיו" היינו הלבושים של אדם הראשון - "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ב). ובלבושים אלו היו שתי תקופות - בתחילה, קודם חטא עץ-הדעת, היו בבחינת "כתנות אור" (ראה בראשית רבה ספ"ב), ולאחר החטא נעשו "כתנות עור".
 אלו שלוש הדרגות:
 בית-המקדש בנוי - היינו על-דרך "כתנות אור",
 חרב - היינו על דרך "כתנות עור",
 בנוי לעתיד לבא - היינו בחינת יתרון האור הבא על ידי הכירור של "כתנות עור", שיתגלה לעתיד לבא.

(אורי-התורה, דף קמט)

בא אחיך במרמה ויקח ברכתך (כו, לה)

מדוע לקח יעקב את הברכות במרמה דווקא?
 נפילת הניצוצות וקדושה לתוך הקליפות היתה בדרך ערמה, כדכתיב (בראשית ב), "והנחש היה ערום", שרימה את אדם וחווה, וחטא עץ-הדעת גרם כידוע לירידת ונפילת הניצוצות. לכן גם הכירור וההעלאה של הניצוצות צריכים להיות בדרך של מרמה, כנאמר (תהילים יח), "עם עיקש תפתל".

והבירור נעשה על-ידי יעקב, שהוא בדוגמת אדם הראשון, כמאמר רז"ל (בבא בתרא נח) "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון".

(ספר המאמרים תש"ג, עמ' 187)

* * *

ללמדך:

בירור הניצוצות הנמצאים בדברים גשמיים נעשה בדרך של "מרמה" דווקא. לדוגמה - כשאדם אוכל לשם שמים, ואחר-כך לומד ומתפלל בכוח האכילה ההיא, עולה הניצוץ שבמאכל ונכלל בקדושה. אולם בשעה שהאדם אוכל רואים רק את הפעולה החיצונית, שהאדם אוכל ושותה, ובזאת הוא דומה לעשיו. ואילו כוונת ומטרת האכילה היא: שבכוח האכילה יעבוד את ה' בתורה ותפילה וכו' - דבר זה לא נראה כלל באותו זמן. רק לאחר מכן, כשהוא לומד, מתפלל ומקיים מצוות בכוח האכילה ההיא, מתגלית המטרה והכוונה שבאכילה. נמצא שבירור הניצוצות המצויים בדברים הגשמיים, נעשה בדרך של "מרמה".

(ספר המאמרים תש"ג, עמ' 189)

ויאמר הלא אצלת לי ברכה (כו, לו)

אצלת: לשון הפרשה, כמו ויאצל (ס"א ויצל) (רש"י)

לפי הגרסה הראשונה מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת בהעלותך (יא, כה) "ויאצל מן הרוח אשר עליו על שבעים איש הזקנים", ואילו לפי ה"ספרים אחרים" מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת ויצא (לא, ט) "ויצל אלוקים את מקנה אביכן וייתן לך". יש להעדיף את הגרסה השנייה על הראשונה, שכן זה ממש לשון רש"י בפרשת ויצא (שם פסוק טז): "כל לשון הצלה שבמקרא - לשון הפרשה (שמפרישו מן הרעה ומן האוייב)". אלא כנראה שהמעתיק לא שם לבו לזה (ש"הצלה" שבמקרא לשון הפרשה הוא), והוקשה בעיניו הקשר בין "אצלת" ו"הפרשה" לבין "ויצל", ו"תירץ" זה על-ידי הוספת א' ונעשה "ויאצל"... לפי זה מובן בפשטות מה שאין רש"י מסתייע במה שנאמר בפרשת בהעלותך שם (פסוק יז) "ואצלת מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם", שנאמר לפני "ויאצל מן הרוח", והוא גם דומה יותר ל"אצלת" שבפסוקנו.

(ליקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 78)

ואל שדי יברך אתך ויפרך וירבך (כה, ג)

הרי ששם "שדי" קשור לפריה ורביה.

וסימנך: "שדי בגימטרייה 314, כמספר "בנים הרבה".

(תורת לוי צחק, עמ' יז)

וישלח יצחק את יעקב (כה, ה)

"וישלח יצחק" - הרבי הרי"צ הודיע, שהשליחות של כל יהודי בדורנו היא, הפצת תורה ויהדות ומעיינות החסידות, ולשם כך יש לצאת מ"באר שבע" וללכת ל"חרן", יש להגיע לכל יהודי באשר הוא שם. וישנם מי שזכו ונבחרו להיות שלוחיו בפועל. שלוחים אלו פרוסים בכל קצווי תבל, והם מסורים להפצת התורה והיהדות, באופן של מוסיף והולך ואור. עבודה זו משמשת משקל-נגד להתגברות חשכת הגלות.

(ספר השיחות תנש"א, חלק א, עמ' 148)

שני כיסאות בברית-מילה / קדיש על בן

שני כיסאות בברית-מילה

מקור המנהג להעמיד שני כיסאות בברית-מילה הוא בפרקי דרבי אליעזר: "אמר לו הקב"ה [לאליהו]: לעולם אתה מקנא... חייך, שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. מכאן התקינו חכמים שיהיו עושים מושב כבוד לאליהו שהוא מלאך הברית".

וכן הוא בזוהר² "ועל דא תנינן, דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה [=לכבוד אליהו הנביא]", הובא להלכה בטור ושולחן-ערוך הלכות מילה³. והוסיף בשולחן-ערוך: "וכשמניחו, יאמר בפיו שהוא כיסא אליהו"⁴. במכתבו של הרבי מיום כ"ב טבת תשי"א⁵ אל הרה"ח ר' אהרן אליהו אקסלרוד ע"ה, איתא: "בנוגע לשאלתו, אם נוהגין להעמיד ב' כיסאות בברית-מילה,

הנה זה לשון הספר-מנהגים "כתר שם טוב"⁶: "המנהג בארץ-ישראל וסת"ם [=סוריה, תורכיה, מצרים] ואמשטרדם ובכל ערי המערב [=צפון אפריקה], להכין שני כיסאות, האחד עבור אליאו [=אליהו], והשני להסנדק, ומשמים אותם זו מצד זו. בלונדון מכינים כיסא אחת לשניהם", עד כאן.

ובספר "דרכי חיים ושלוש"⁷, כתב, וזה לשונו: "הא דמבואר ב'דרך פקודי"⁸ שהכיסא יהיה חלוק ונראה

(1) פרק מא - כן הלשון ברד"ק מלאכי ג,א (פסוק "ומלאך הברית...") ובטור יו"ד סו"ס רסה. ע"פ הדרישה שם, הכוונה שכיוון שקינא לה' על מצות מילה, לכן זוכה לראות זאת.

(2) פ' לך-לך, ח"א דף צג ע"א.

(3) טור שם, וש"ע שם סעיף יא.

(4) והוא מהמשך דברי הזוהר שם, מייד לאחר הנ"ל: "ויימא: ד'א כרסייא דאליהו', ואי לאו - לא שרי תמן" ופי' הרמ"ק בס' אור יקר (שיצא לאור בדורנו מכת"י, כרך ד עמ' קפח) "שאינן הרוחני שורה על הגשמי אלא ע"י אמירה בפה" משמע שאינו שורה בלא אמירה (שו"ע הזהר יו"ד סי' רסה באבן יקרה אות נט). וכן מובא מס' תולעת יעקב "וצריך לומר בפירוש... ואם אין אומרים כן, אינו בא לשם".

(5) אג"ק ח"ד עמ' קכט. כאן נפתחו ר"ת וקיצורים, נוספו סימני-פיסוק, והמ"מ הועברו להערות.

(6) להרב שם טוב גאגין, לקט מנהגי קהילות ספרד בארה"ק ובחול, ל, עמ' תקע"ד סקל"א.

(7) מנהגי הרה"צ ר' חיים אלעזר שפירא ז"ל, האדמו"ר ממונקאטש, בעל המחבר שו"ת 'מנחת אלעזר', סי' תתקי"ט.

(8) לזקנו של הרה"צ ממונקאטש, הרה"צ ר' צבי אלימלך ז"ל מדינוב, מצוות מילה [חלק המעשה] אות יג.

כשתיים, אחד לאלהיו הנביא ואחד לסנדק⁹ (ועיין ג"כ ברוקח סי' קי"ג¹⁰) - רבינו לא הקפיד על זה, רק שהיתה רחבה¹¹. עד כאן.

איברא, דבווהר¹² משמע קצת דצריך שני כיסאות, מדכתב "כרסייא אחרא"¹³. והנה כיצד מנהגנו - לא שמעתי ברור, אבל כמדומה קרוב לוודאי שכשהייתי נוכח בברית מילה שהיה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ סנדק (בוורשא¹⁴) לא היה אלא כיסא אחד". עכ"ל¹⁵.

מכתב זה נעתק גם ב'קובץ מנהגי חב"ד בעניין הריון, לידה, ברית-מילה...¹⁵. ואף הוסיפו שם בהערה על לשון הרבי בעניין זה "קרוב לוודאי", את דברי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, לאביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע: "מה שאצלך 'בדרך אפשר' - נעשה אצלי ודאי"¹⁶. קובץ זה היה למראה עיני הרבי לפני הרפסתו, והגיהו מעט¹⁷. המכתב נעתק גם בספר 'שערי הלכה ומנהג'¹⁸, וכן נפוץ למעשה בין אנ"ש.

אמנם כבר אמרו חז"ל¹⁹: "...עד שיאמרו לו הלכה למעשה". ואכן, חמישה חודשים לאחר-מכן, בברית-מילה אצל הרה"ח ר' אברהם-יצחק שי' הכהן רוזנפלד²⁰, ביום כ"ד אייר תשי"א, הורה הרבי במפורש לנהוג כפי שהביא מלשון זוהר - להעמיד שני כיסאות ממש. הדבר לא נזכר ב'הנחות' השיחות שהיו בעת ברית-מילה זו²¹, אבל הננו לפרסם בזה קטע ממכתבו של הרה"ח ר' דוד שי' רסקין לאביו המוהל הרה"ח ר' יעקב-יוסף [ע"ה], מיום א',

9 כדי שהסנדק ישב לצד ימין, ואלהיו ז"ל ישב למטה ויהא הסנדק בשמאלו של אלהיו (כמרו"ל שהתלמיד יושב משמאל רבו). וכן מדייק בהערות הר"ל על המדרש שם, שאסור לסנדק לשבת על כסא זה, וכתב "וכן ראיתי נוהג בקצת מקומות", ובס' עדות-לישראל (להרב יעקב ורדיגר, עמ' קמא) מביא שבבתי הכנסת העתיקים (בפולין?) היה "כיסא אלהיו" רחב כמו ספסל בן שני מקומות, ובאמצעו עבר חריץ עמוק המבדיל ביניהם.

10 ה'ל' שבת סי' קיג (וכ"כ בארחות-חיים ה'ל' מילה אות ט) בשם רב ניסים גאון: "הגידו לי זקנים שבדור, שביום שהכניסני לברית מרנא אבא אלוף ז"ל, כשנכנס לביהכ"נ ואני בידו, ישב שעה אחת על אותו כיסא המוכן, ואח"כ עמד והושיבני על הכיסא האחר של מילה... ובס' אוצר-הברית (תשנ"ג, עמ' קצב) ציין גם לאור זרוע ה'ל' מילה סי' קז ומביא בשם רב שרירא גאון: "מנהג בישראל להעמיד קטידא [=כיסא] מכוסה במעיל אצל בעל ברית, משום כבודו של אלהיו ז"ל דמתקרי מלאך הברית...". ובס' עדות-לישראל (להר"ר יעקב ורדיגר) עמ' קמא מביא מר"י הגודר "ומתקנים שני קטדראות ועליהם שני כרי פסים ופורסים עליהם מעיל או כל דבר יקר ותפארת להידור המצווה", וממחזור יוטרי "ופורסין עליהם מעיל או כל דבר תפארת לנו" - בכלם ברור שמדובר בשני כיסאות ממש.

11 ומסיים "וכשלא היתה רחבה, העמידו ב' ספסלים [=כיסאות] עם כרים". ובאוצר-הברית מביא שכ"כ בערוך-השולחן סעיף לר, שהסנדק ישב על כסא קדוש (אבל שם לא מזכיר כלל שצ"ל רחב), וכך נהגו הרבה גדולים, וכן הוא מנהג אדמו"רי גור שמכניס כסא אחד בלבד (כנראה לא רחב).

12 הנ"ל הערה 2.

13 כן הוא דבריו הרמ"ק בספרו אור יקר (הנ"ל, כרך י, עמ' ק) על דברי זוהר הללו: "אין הכיסא עצמו מספיק, אלא כיסא שני, מפני שהנימול בו היסוד בעצמו, ואלהיו מלאכא איהו בסוד השכינה ועבד שליחותא, ולכך אינו שורה על כיסא הברית עצמו, אלא כיסא שני בסמוך, בסוד (תהלים מה, י) 'נצבה שגל לימינך' לימין הנימול מלאך הברית עומד" (הובא בשו"ע זוהר שם באבן-יקרה ס"ק נז). וכן בס' דמשק-אליעזר לזוהר שם "שצריך לתקן שני כיסאות, אחת להכין לאלהיו, ואחת להכין לתינוק שמלין אותו שם. ולא כמו שעושין כיסא גדולה, אלא דייקא שני כיסאות יהיו ביחד" (הובא שם ס"ק נח). וכן מנהג ירושלים ורובני צפת ועוד, שצ"ל שני כיסאות ממש (אוצר-הברית עמ' קצב הע' ג*).

14 בחורף תרצ"ה, 'תורת-מנחם - התוועדות' (ב) תשי"א ח"א עמ' 277.

15 שליקט הרה"ת ר' אברהם ישעיה שיחי' הולצברג, בהוצאת קה"ת, ברוקלין נ.י., חנוכה תשנ"ב, עמ' 25-24.

16 ספר המאמרים - מלוקט ח"א, עמ' מד, הערה 11.

17 כגון: מחק משם את ההוראה (שניתנה פעמים רבות לאנשים פרטיים, ומקורה בעבודת הקודש להחיד"א חלק מורה באצבע סי' ג אות ד, וראה המובא ע"ז בס' אוצר הברית, תשנ"ג, עמ' נו) שמי שזוגתו בהריון בחודש התשיעי, יתהלך לקבל את 'פתיחת הארון' להוצאת ספר-תורה (כנראה משום שאיננה 'הוראה לרבים').

18 ירושלים תשנ"ג, יו"ד (ח"ג) ריש סי' צז. וכן בס' 'אוצר מנהגים והוראות - יורה דעה' (ירושלים תשס"ו) עמ' קעח.

19 בבא בתרא קל"ב.

20 לבנו (כיום - הרה"ח ר' יוסף שי' הכהן, כיום שליח הרבי בעיה"ק צפת.

21 'תורת מנחם - התוועדות' (ג) תשי"א ח"ב עמ' 102.

כ"ח אייר תשי"א²²:

"בשבוע העבר היה פה ברית-מילה אצל נכד של ר' אליהו-יאכיל²³. וכ"ק ארמור שליט"א היה הסנדק. ככלל המוהל הוא מפולין, וכנראה היה נוהג רק כיסא אחד להסנדק ואליהו הנביא²⁴. כ"ק אד"ש אמר שבזוהר נכתב שצריכים ב' כיסאות, עבור אליהו הנביא כיסא מיוחד".

וכן נהג המוהל הרב רסקין ע"ה (ובנו הרה"ח ר' שלום דובער שי', שו"ב ומוהל בלונדון) כל השנים, וכן לימד לתלמידו המוהל הרה"ח ר' אליהו שי' לנדא, וכן קיבל גם מאביו הרה"ח ר' יעקב לנדא ז"ל שראה כך עוד מזמן כ"ק ארמור" מהורש"ב נ"ע. ומוסיף ע"ז, שיש לכסות את שני הכיסאות בכיסוי אחד²⁵. כן מספר על הברית הנ"ל בווארשא, שבה ציווה כ"ק ארמור" מהוריי"צ להניח את התינוק (לא על הכסא הריק, אלא) על הכסא שהסנדק יושב עלי²⁶.

קדיש על בן

מעשה באברך מאנ"ש שנפטר לו רח"ל בנו כבן שנה, ושני הוריו (יבלח"ט) בחיים, והרשו לו לומר קדיש, והוריתי לו לומר קדיש עליו, והתפלל לפני התיבה ואמר קדיש כמו "חיוב" זה כמה חודשים. בינתיים שמעתי בשם הרה"ח הרב יעקב לנדא ע"ה²⁷, שנוהגים שאין האב אומר קדיש על בנו. ואורות הרה"ח הרב אברהם-צבי הכהן ע"ה²⁸, שבשנת תשי"ב נפטר בנו כבן י"ח חודש, ולא אמר עליו קדיש, וגם לאחר שהורי הרא"צ נפטרו לא אמר קדיש על בנו, וגם לא ביארציט.

כמו-כן נאמר לי בקשר לזה, שמנהג ירושלים שלא לומר כלל קדיש על תינוק (עד בר-מצווה?). אך בספר גשר-החיים²⁹ כתב, שבירושלים כן נוהגים לומר קדיש על תינוק מבן ל' יום ואילך, הן בבית-העלמין והן בביתו. והעיקר, יש להעיר ממכתב הרבי בנדון זה³⁰, שם מביא (מכלי שני) מכתב מהרב צבי-פסח פראנק ע"ה, רבה של ירושלים: "שקודם י"ג שנה אין נוהגין בו לא יארציט ולא קדיש", ודחה זאת הרבי: "אבל לא הביא כל סמוכין לדבריו, והרי בספרים הנ"ל³¹ איפכא מסתבר".

לעניין "מנהג העולם" בזה: לדברי הרה"ג ר' יעקב שי' רוז'ה, רב חברה-קדישא תל-אביב, רווח המנהג בכל החוגים שהאב אומר קדיש על בנו. מאידך, בספר נטעי-גבריאל³² כתב: "המנהג שאין האב אומר קדיש על אחד

(22) מתוך 'תשורה' לברית-מילה במשפ' ראסקין, ברוקלין, כ"ח אייר תשס"ו.

(23) סימפסון.

(24) כנראה כנ"ל הערה 11. כפי הנראה ממכתב זה, לא ידעו אז על מכתבו של הרבי הנ"ל.

(25) כנ"ל סוף הערה 10.

(26) כנ"ל בהערה 13, ולא כנ"ל בהערה 10.

(27) מבנו הרה"ח ר' אליהו שי'.

(28) מבנו הרה"ח ר' אשר לעמיל שי'.

(29) להרה"ג ר' יחיאל-מיכל טוקצינסקי ז"ל, שכל ימיו עסק בכתיבת ופירסום מנהגי ירושלים בלוחות שלו (עץ חיים) ובספריו - ח"א עמ' קיח.

(30) אג"ק, כרך יט, עמ' מד וליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 229 - נעתק גם ב'שערי הלכה ומנהג' חיו"ד סי' קמב, ובס' 'תורת מנחם - מנחם ציון' ח"ב עמ' 516. ולפלא שבס' החדש 'אוצר מנהגים והוראות - יו"ד' (ירושלים תשס"ו) עמ' שכד, נעתק רק המכתב דלהלן הערה 11 שבו מורה הרבי להיפך, ומכתב זה נשמט לגמרי!

(31) שהביא שם לעיל: פתחית-שובה יו"ד שער ס"ק ג. שדי-חמד אסיפת דינים מערכת אבילות ס"ק: קנא, קסב, ריב (וש"נ), ועוד.

(32) ה' אבילות ח"ב פרק מט ס"ב. זאת למרות שמביא שם בהערה ב שו"ת רב פעלים דלהלן הערה 47 שמעדיף אמירת האב, ובהערה ה מביא דעת שו"ת חיים ביד (למוהר"ר חיים פאלאג", נוכח בשדי-חמד שם אות קנב) שעדיף שהאב יאמר קדיש "לפי שהוא מר נפש, ונפשו עליו תאבל על מות הבן", וכן הביא שם ממטה-אפרים שער ד אות ז, ואלף-המגן שם ס"ק יג. ועיי"ש בנטעי-גבריאל פמ"ג הע' ג, שהורה לאדם שנפטר לו ילד קטן בחי הוריו והוריו נתנו לו רשות לומר קדיש "ואמר שארובה נוח לו, שיהיה לבנו התחייבות להתפלל תמיד במניין" שאו ודאי רשאי לומר.

מבניו שנפטר, אם הוריו הם בחיים, אלא לכתחילה יאמר אחד מבני המשפחה שאין לו הורים, או ישכרו אדם אחר".

ולעניין מנהג חב"ד בזה:

במכתב האמור, שנכתב להרב שמואל יאלאו, דן "בנוגע לקדיש ויארציט דתינוק - ע"י אביו שי' וכו', ונראה מסגנון כת"ר שהורי האב אין מקפידין על זה", ומביא את הנ"ל, וכן את קושיית הנודע-ביהודה³³ מהגמרא ש"אבא לא מזכי ברא", ומביא את תירוץ התוספות³⁴ על זה "דתפילה מצלת", ומסיים עניין זה: "ומבואר בארוכה בזה, בצוואת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע³⁵... ומשם מוכח גם-כן דמעלה באב לגבי שאר קרובים³⁶, וק"ל". מאידך, במכתב אחר³⁷, ובו תנחומין לאב על פטירת בנו, מורה לו הרבי: "מהנכון היה לשכור מי שהוא שיאמר קדיש לעילוי נשמת בנו ע"ה, אבל לא שהוא יאמר הקדיש, והוא יפריש בכל יום חול בבוקר איזה פרוטות לצדקה לעילוי נשמת הבן...".

ייתכן שבמקרה זה היו לאבל הורה או הורים ולא השיג את הסכמתם, או שכיוון שמכתב זה מתחיל ממה שקשה היה לאב לקבל תנחומין, קשה היה לו גם לומר קדיש. על-כל-פנים מסתבר שזו הוראה פרטית, מה-שאין-כן במכתב הקודם שנכתב לרב, עם דיון הלכתי, וללא כל הסתייגות.

בנוסף, התפרסמה בספר נטעי-גבריאל³⁸ הוראה (מהשנים האחרונות) בשם הרבי: "כשאין להנפטר בנים, ויש לו חתן או שאר קרובים, אם הקרוב יש לו הורים - לא יאמר קדיש אפילו ברשותם, ואם אחד מההורים אינו בעולם - אז יבקש רשות מאביו או אמו כדי לומר קדיש". כאן לכאורה שולל הרבי לחלוטין את נתינת-הרשות כששני ההורים בחיים, בניגוד למכתב הראשון³⁹. ואולי נראה לו שהמציאות כיום, כששני ההורים בחיים, היא שאינם נותנים רשות בלב שלם.

למעשה, במצב הקיים, לכאורה יצטרך להפסיק לומר קדיש ולשכור אחר תחתיו (השכיר אומר קדיש בלבד, ואינו מתפלל לפני התיבה). בכל אופן, לא ראינו שהרבי חזר בו מדעתו שצריך לומר קדיש גם על תינוק, וכן שעדיפה אמירת האב על בנו אם אפשר כנ"ל. ומסיימים בטוב.

33) מהדר"ת או"ח וכן צ"ל, ולא כנדפס "יו"ד"ן סי' ח, מש"ס וכצ"ל, וכן נדפס גם ב'שערי הל' ומנהג' סנהדרין קד, א.

34) סוטה יב, ד"ה דאייתי.

35) מציין לקונטרס 'חנוך לנער', ובדפוס הנוכחי הוא בעמ' 30.

36) גם בשו"ת רב פעלים (לבעל הבן-אישי) ח"ד סי' ז כתב שיש יותר תועלת באביו מאשר באיש זר, הובא בס' נטעי-גבריאל פמ"ג ס"א.

37) אג"ק כרך טו עמ' של, ליקוטי-שיחות, כרך לה, עמ' 335. נדפס גם ב'תורת מנחם - מנחם ציון' ח"ב עמ' 506, וביאור מנהגים והוראות' הנ"ל הערה 4, אבל לא נעתק ב'שערי הלכה ומנהג' חיו"ד.

38) הל' אבילות ח"ב פרק מג הערה ו (המקור הוא המזכיר, הר"ח ר' יהודה-לייב שיחי' גרונר).

39) ולמקומות נוספים בהם התיר הרבי אמירת קדיש לבן ששני הוריו בחיים ע"י נתינת רשות, כמו שהעתיק זאת מהרמ"א באו"ח קלב ס"ב וביו"ד שעו"ס"ד במכתב הידוע אודות חשיבות אמירת כל הקדישים בתפילה (אג"ק, כרך י, עמ' שג, הוספות לתהלים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 221, ליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 230).

מענות קודש

הננו מפרסמים בזה (בפרסום ראשון) תוכן כמה שאלות שכתב אחד מאנ"ש לרבי (ארבע הראשונות בהיותו בבית-חיינו בחודש תשרי תשח"י), והמענות שקיבל עליהן מהרבי¹:

א

שאלה: הציעו לי להתאכסן בבית שהיתה בו טלוויזיה, והשאלה היא כעין מה שהתבטא רבי פינחס בן יאיר כשהציע לו רבי להתארח אצלו²: "מלאך המוות בביתו של זה, ואני אסעור אצלו?!".
מענה הרבי:
כטח אין שהותו שם - נתינת 'הכשר' על הטלוויזיה³.

ב

שאלה: מטבע הדברים, לא כל אנ"ש עשויים 'מעור אחד', וכאשר רואים שמישהו מצליח באיזו משימה - רוצים זאת גם הם. מכיוון שרצו 'לקפוץ על העגלה' - נתתי להם את 'כל העגלה', בעוד אני ממשיך להיות אחד הנוסעים. אבל הרבי לא היה מרוצה מזה.
מענה הרבי:
אין זה שיטה לכל אלו עליהם נאמר 'אנן, פעלי דיממא אנן' - שהם כל בני-ישראל, וכפרט צעירים - ארויסנעמען [=להפיק הוראה] מכל עניין, שצריך... להתעכב מפעילות.

ג

שאלה: בעניין תפקיד מסויים שהיה עלי לבצע ולא היה נעים לי לעשותו, ולכן סברתי שזה אינו מיועד לי.
מענה הרבי:
כללות העניין שבתחילת כתבו - הוא על-דרך לימוד עניין השחייה - שצריך לקפוץ המימה, וכל החשבונות וההתבוננות בהיותו ביבשה - תועלתם מועטה. ואולי - (התועלת) אינה [קיימת] כלל.

(1) ת"ח להרה"ח ר' שמעון שי' יעקובוביץ שמסר לנו את המענות ואת הרקע להן. מוגש כדרכנו, בפתיחת ראשי-תיבות וקיצורים, ובתוספת סימני-פיסוק, מקורות והערות.

(2) חולין ז,ב.

(3) ראה אודות חומר איסורה בלקוטי שיחות כרך יח עמ' 459, שערי הלכה ומנהג חלק יו"ד סי' פח.

(4) עירובין סה,א. פתגם כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק', היום יום כט טבת. נסמן ב'תורת מנחם - התועדויות' (טו) עמ' 152.

ד

שאלה: מה יעשה בן ארץ-ישראל הנמצא בחו"ל בז' במרחשוון בעניין שאלת מטר, שהרבנים לא ידעו מה לענות עליה.
מענה הרבי:

ברכ"י-יוסף ורוב האחרונים⁵ כתבו שכל אחד ינהוג כנוסח מקומו בהווה, וכן כתב בקצות-השולחן.⁶
[ולכאורה: (1) יש לצרף לפסק-דין זה גם העניין ד'לא תתגודדו'⁷. (2) צריך-עיון גדול מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר ב'שומע תפילה' כ'חיד'⁸. ויש לעיין בברכ"י-יוסף, ואינו תחת-ידין].

ה

[מתקופה מאוחרת יותר, לאחר ה'גזירה' על 'משקה', וכאן הובא לשון השאלות עצמן ממש]:
שאלה: אחי... ביקשני לשאול בעניין איסור שתיית יי"ש, שכ"ק אד"ש דיבר בזה:
(א) בכוס הברלה איתא⁹ שצריכים לשתות כולו, וכך היה נוהג כל הזמן.

תשובה (1): **אם כן, גם להבא יעשה כן.**

(ב) ביום-טוב (ואולי גם בחול-המועד) שצריכים לשתות יין בכל סעודה¹⁰ - רביעית.

תשובה (2): **כנ"ל בסעיף א' [או: 1]**

(ג) איתא בשיחה מכ"ק אדמו"ר הרי"צ, שבשמחת-תורה צריכים לקחת הרבה משקה¹¹, ואצלו המשקה לא גרם שום דבר שאינוראוי. האם דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא גם לגבי העניינים הנ"ל, ואם הוא יכול להמשיך הלאה בהנ"ל.

תשובה: (3) **האיכות - העיקר, היינו בנוגע להפעולה, שמחה של מצוה.**

(5) לשו"ע או"ח סי' קיז.

(6) סי' כא ס"י.

(7) ועיין ברא"ש בימות פ"א ס"ט, שאין בחלוקת קריאת המגילה בין כרכים עיירות וכפרים משום 'לא תתגודדו', כיוון שאם יכלו לשם יהיו כבני המקום שנמצאים בו.

(8) בס' 'אשי ישראל' על הל' תפילה, פרק כג סעיף לו, הביא דעת בעל המנחת שלמה' שבן א"י בחו"ל שואל רק בשומע תפילה כחיד, ורק אם דעתו להישאר שם כמה שנים שואל ככן חו"ל, ובן חו"ל הנמצא בא"י אם בדעתו להישאר עד אחרי יום ס' לתקופה ישאל מזו' חשוון כרגיל, ואם דעתו לחזור לפני-כן ישאל ב'שומע תפילה'. וכן הביא דעת הפרייחדש וכו' שסוברים אחרת, עיי"ש.

(9) "המבריל רגיל לשתותו כולו" שו"ע אדמו"ר הזקן סי' רצו ס"ו, מג"א שם ס"ק ד, משבלי-הלקט סי' עד מתשובת רב עמרם גאון (ודל' כהמסתייגים מזה, מטה משה וא"ר שהובאו בכף-החיים שם ס"ק טו, ואף הביא זאת שם מטור סי' רצט בשם סדר רב עמרם!). אף שמדינא די אפילו בשתיית מלא-לוגמיו (אפילו) של אחד היוצאים ידי-חובת הברלה, שו"ע אדמו"ר סי' רעא סו"ס כה. לכאורה הכוונה רק לומר ששותה לברו ללא הטעמה לבני-ביתו, ולא ששותה כל הכוס ממש (ועוד ראייה מהלשון בסעיף ה' "מיין הנשאר בכוס", ויש לדחות), כי לא נאמר דבר זה אלא בליל הסדר (שו"ע אדמו"ר סי' תעב ס"ט, ס' המנהגים עמ' 39 מהגש"פ של הרבי), ראה גם לשון השמירת-שבת-כהלכתה בזה, פרק ס סעיף לה. גם בכף-החיים ובשו"ע 'אבן השהם' מכתבי האריז"ל לא הובא שיש עניין בזה ע"פ קבלה. אבל מהמענה, עכ"פ ממה שלא העיר שהבנה זו היא טעות, משמע שיש בזה איוה עניין, ולא רק שאין בזה חשש מצד "גזירת משקה".

(10) לכאורה, בשו"ע אדמו"ר סי' תקכ"ט ס"ד פסק שצריך 'לקבוע סעודתו על היין' [ואולי גם זה שיעורו ברביעית!] בכל סעודה מדין "עונג יום-טוב", וזה שייך רק ביום-טוב, כי מצות 'עונג' אינה בחול-המועד כמבואר שם ס"ה. ואין זה שייך לדין 'שמחה' שמכוחו מחייב אדמו"ר לשתות רביעית (שיעור זה לא נאמר בשו"ע אלא ב'תורה אור' מגילת אסתר צט,ג) בכל יום גם בימי חול-המועד כדלהלן ס"ו. וראה בסוף ההערה הקודמת.

(11) ראה המובא בס' 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שסט"שע.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תולדות

ד' בכסלו

בקריאת תיבת 'מחלת' שבסיום הפרשה (כח, ט) יש כמה נוסחאות¹.

יום שלישי

ז' בכסלו

כשנשלם יום ו' בכסלו השנה, כבר מלאו שלושים יום ל'שאלת גשמים', ועל-כן מתפילת ערבית של יום שני בערב, המסתפק אם שאל 'טל ומטר' אינו צריך לחזור².

יום חמישי

ט' בכסלו

יום ההולדת (בשנת תקל"ד) וההסתלקות-הילולא (בשנת תקפ"ח), ומנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין) של כ"ק אדמו"ר האמצעי רבנו דובער נ"ע,

דור שני לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תקע"ד - תקפ"ח)³.

יום התוועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד תורתו של בעל יום-ההולדת וההילולא, ובאופן ד'רחובות הנהר'⁴.

(ב) בעבודת התפילה.

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי-מקומו⁵.

(ד) לקיים התוועדות של שמחה, שבה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות⁶. ולדבר גם בקשר להכנות כרבעי להתוועדויות די"ט כסלו, ולהמשיכן בהתוועדויות דחנוכה⁷.

פשוט שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין

(3) פרשת חיי והסתלקותו נדפסו ב'ספר התולדות - אדמו"ר האמצעי' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו.

(4) שיחות-קודש תשנ"ב עמ' 382. ובליקוטי-שיחות, כרך כא, עמ' 296, בקשר לב' ניסן, גם: ללמוד על-כ"פ-פנים פרק-משנה אחד המתחיל באות אחת משמו הקדוש.

(5) ע"פ 'התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה, בקשר לכ"ד טבת.

(6) ע"פ הוספות לשיחה הנ"ל - שם עמ' 292. וראה ליקוטי-שיחות, כרך כא, עמ' 276.

(7) שיחות-קודש תשנ"ב ח"א עמ' 389.

(1) נוסח התימנים הוא **מְחַלַּת** (שור'ת פעולת צדיק ח"א סי' טו), אבל במנחת-שי מביא שיש לקרוא **מְחַלַּת** וכ"ה בתיקון 'איש מצליח' ובחומש 'תורה-תימיה' (וכן מופיע בתנ"ך ברויאר, וב"שינויים לפי דפוסים ראשונים" שבתורה שלימה ס"פ ויחי). ובהקלטות קרה"ת של הר"מ שוסטערמאן ע"ה קורא **מְחַלַּת** (כמו שמופיע בתנ"ך קורן, ובתורה שלימה על אתר). וראה 'בצל החכמה' עמ' 117.

(2) שור'ע אדמו"ה ז' סי' קיד ס"י, קצות-השולחן סי' כא סי"א, לוח כולל-חב"ד ז' במרחשונין.

והשלמה בימים הסמוכים⁶.
בתפילת מנחה אין אומרים תחנון⁸.

יום שישי י' בכסלו

חג הגאולה - בו נשתחרר כ"ק אדמו"ר האמצעי
נ"ע ממאסרו בוויטבסק בשנת תקפ"ז⁹, והוא יום
שמחה לאנ"ש, ואין אומרים בו תחנון. ונוהגים
לערוך התוועדות ברוב עם¹⁰.

8 לוח כולל-חב"ד.

9 ואף שבש"פ ויצא, ט' כסלו תקפ"ז, נתבשר על גאולתו (ספר
התולדות' הנ"ל, עמ' 113) - לא נקבע בשעתו יום זה ליו"ט כמו
בחג הגאולה י"ב תמוז שהוא יום בשורה, כשם שחג הגאולה
הזה עצמו לא נקבע כל-כך, לפי שבשנה שלאחריה נסתלק
אדמו"ר האמצעי, כמבואר בקונטרס 'בד קודש' הוצאת קה"ת.
10 לוח כולל חב"ד. פרשת המאסר והגאולה - במבוא לקונטרס
'בד קודש' הנ"ל, ב'ספר התולדות - אדמו"ר האמצעי' הנ"ל,
פרק ח. 'רשימות' חוברת סט, ובספר דלהלן.

בשנת תשנ"ח יצא לאור תיק המסמכים הממשלתי בקשר
למאסר והגאולה ("מאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי" בהוצאת
קה"ת ואגודת שמי"ר), ושם בעמ' 21-23: י' כסלו תקפ"ו -
שוחרר לביתו; יא כסלו תקפ"ז - זיכוי ע"י בית המשפט העליון
אשר במהילוב; כא כסלו תקפ"ח (לאחר ההסתלקות, שלא
ידעו ממנה שם) - זיכוי סופי בסנאט אשר בפטרבורג.

להעיר מהשייכות המיוחדת דתוועדות חסידית ליו"ד כסלו
- ע"פ המבואר... שיו"ד כסלו הוא עניין הלידה של חסיד,

"י' כסלו הוא זמן הלידה של חסיד, י"ט כסלו
היא הברית; בין י' וי"ט כסלו היא הלידה¹¹.
ההתחלה היא מ'י. התוועדות חסידית היא לידתו
של חסיד"¹².

והתוועדות חסידית היא הלידה של חסיד (משיחת ש"פ ויצא
תשמ"ז - ליקוטי-שיחות, כרך כה, עמ' 353 הערה 49).
לגבי זמן התוועדות:

כ"ק אדמו"ר מהר"ש התוועד באור ליו"ד כסלו (התמים עמ'
[172], סה"ש תש"ג עמ' 13), וכן כ"ק אדמו"ר מהורש"ב (התמים
עמ' [861], ליובאוויטש וחייליה עמ' 36) - גם בקביעות רגילה.
מאידך, ביו"ד כסלו תשמ"ז שחל בעש"ק התוועד הרבי בש"ק
י"א כסלו והסביר ש"עש"ק אינו זמן מתאים כ"כ להתוועדויות",
ו"בליל שבת צ"ע אם הוא זמן להתוועדויות, כדי שלא לבלבל
סעודת שבת בבית". ו"כסדר הנהוג ברוב ההתוועדויות,
שהתחלתן היא (לכתחילה) במוצאי החג (גם) כדי להמשיך
ענייני החג על הזמן שלאח"ז" (סה"ש תשמ"ז עמ' 102 ואילך
וליקו"ש, כרך כה, עמ' 347, ובנוסח אחר - סה"ש תשמ"ז עמ'
115 ואילך. לכאורה זוהי 'משנה אחרונה' לגבי שיחת ש"פ וישב
ה'תשד"מ, 'התוועדויות' ה'תשד"מ ח"ב עמ' 654) שבה דרש
הרבי להתוועד לליל ש"ק.

11 ייתכן שזה מסביר גם מדוע הברית לכאורה אינה ביום
השמיני.

12 ליקוטי-דיבורים ח"ג עמ' 976. ספר-המנהגים עמ' 90.
כפל הלשון צריך ביאור. ואולי הכוונה שההתחלה היא ביו"ד,
שעניינה ביטול.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחינו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש